

УДК 378.018.46(477)"19":78

Ю. В. Теслева

КЗ «Сумський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти»

МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСЕРЕДКІВ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ У 60-ті – 90-ті РОКИ XX СТОЛІТТЯ

У статті здійснено історико-педагогічний аналіз модернізації осередків післядипломної освіти музично-педагогічних кадрів у 60-ті–90-ті роки XX століття. З'ясовано, що осередками післядипломної освіти музично-педагогічних кадрів у досліджуваній період були обласні інститути удосконалення кваліфікації вчителів, районні (міські) методичні кабінети, Центральний інститут удосконалення вчителів Міністерства освіти УРСР та педагогічні інститути. Виокремлено три етапи розвитку післядипломної освіти вчителів музики та співів. Означено функції осередків післядипломної педагогічної освіти та охарактеризовано процес їх модернізації на кожному з визначених етапів.

***Ключові слова:** післядипломна педагогічна освіта, осередки післядипломної освіти, музично-педагогічні кадри, учителі музики та співів, підвищення кваліфікації, перепідготовка.*

Постановка проблеми. Пошук нових моделей цілежиттєвої освіти педагогів вимагає закономірної перебудови системи підвищення кваліфікації та модернізації осередків післядипломної підготовки вчителів. Адже саме ці установи є джерелом надання якісних освітніх послуг і організаційно-педагогічних засад роботи навчальних закладів у сучасних умовах. Водночас реформування освітньої галузі потребує появи вчителя нової формації, особливо вчителя музичного мистецтва. Відповідно до проекту нового Закону «Про освіту» однією з ключових компетентностей для Нової української школи визначено загальнокультурну грамотність, а саме «здатність розуміти твори мистецтва, формувати власні мистецькі смаки, самостійно виражати ідеї, досвід та почуття за допомогою мистецтва» [4].

Таким чином, актуальність дослідження модернізації осередків післядипломної освіти музично-педагогічних кадрів є безумовною. А врахування здобутків вітчизняної історії педагогіки є предметом подальшого вдосконалення системи підвищення кваліфікації вчителів.

Аналіз актуальних досліджень. За останні роки суттєво зросла увага до проблем розвитку системи освіти в Україні, зокрема її структурної складової післядипломної освіти музично-педагогічних кадрів. Так,

науково-педагогічні проблеми підвищення кваліфікації вчителів активно вивчалися ще починаючи з 70-х років ХХ століття В. Демчук, П. Дробязко, Н. Любченко, Л. Прокопенко, Р. Семерніковою, І. Трилінським та ін. Різні аспекти теорії та практики післядипломної педагогічної освіти розкрито в працях В. Арешонкова, Н. Білик, Л. Гранюк, Л. Зазуліної, Н. Клокар, О. Козлової, А. Кузмінського, В. Маслова, В. Олійника, Н. Протасової, В. Руссол, З. Рябової, О. Шпак та ін.

Розвиток професійної компетентності вчителів у закладах післядипломної освіти досліджували Н. Давидюк, О. Завальнюк, Ю. Линник, Л. Лузан, В. Саюк, В. Стрельников, О. Часнікова, Л. Шевчук та ін. Сучасну післядипломну освіту педагога-музиканта висвітлено в розвідках С. Ковальової. У дисертаційному дослідженні Н. Мурованої розроблена модель педагогічного керівництва професійною компетентністю вчителів музики в післядипломній освіті. Педагогічні умови підвищення кваліфікації вчителів мистецьких дисциплін у системі післядипломної освіти проаналізувала Т. Агейкіна-Старченко. З огляду на це, означені дослідження лише частково торкаються предмету нашого наукового пошуку, і не розкривають процесу модернізації осередків післядипломної освіти музично-педагогічних кадрів в Україні.

Мета статті полягає у висвітленні процесу модернізації осередків післядипломної освіти музично-педагогічних кадрів на різних історичних етапах досліджуваного періоду. Це зумовило необхідність розв'язання таких завдань: виокремити етапи розвитку післядипломної освіти вчителів музики та співів у визначених хронологічних межах, з'ясувати функції осередків післядипломної педагогічної освіти й охарактеризувати процес їх модернізації на кожному з визначених етапів.

Виклад основного матеріалу. Закон «Про зміцнення зв'язку школи з життям і подальший розвиток системи народної освіти», прийнятий Верховною Радою СРСР у 1958 році, передбачав запровадження з 1960–1961 навчального року обов'язкової восьмирічної освіти. Відповідно до нового закону школи потрібно було укомплектувати вчительськими кадрами з необхідною освітою, зокрема це стосувалося фахівців з вищою та середньою освітою в галузі музики та інших видах мистецтва [1, 53–61]. Таким чином, реформування загальноосвітньої школи продукувало суттєві зміни в системі перепідготовки й підвищення кваліфікації вчителів, а також став початком модернізації осередків післядипломної освіти музично-педагогічних кадрів.

Центрами проведення курсів для вчителів, як і раніше, залишалися обласні інститути удосконалення кваліфікації вчителів (ОІУКВ), але змінюється структура та зміст навчально-виховного процесу. Поступово будується система перепідготовки й підвищення кваліфікації музично-педагогічних кадрів. Зміцнюється та стає найбільш ефективна взаємодія методистів інститутів з учителями музики, проводяться різноманітні семінари й розробляються методичні рекомендації. Тривалий час існувала

кабінетна структура ОІУКВ, але кількість методистів і навчально-методичних кабінетів збільшувалася. У деяких інститутах відкриваються кабінети естетичного виховання [12; 13].

Керівну науково-методичну роль післядипломної освіти здійснював Центральний інститут підвищення кваліфікації керівних працівників народної освіти Міністерства освіти України, який з 1962 р. реорганізований на Центральний інститут удосконалення вчителів Міністерства освіти УРСР (ЦІУВ). З цього часу ЦІУВ набуває статусу не тільки навчального, а й науково-методичного центру. Відповідно змінюються й завдання інституту. Його діяльність спрямовувалася на підвищення ідейно-теоретичного рівня й загально-освітньої та педагогічної кваліфікації керівних працівників обласних, міських, районних відділів народної освіти, директорів і методистів інститутів удосконалення вчителів, завідувачів районних педагогічних кабінетів та інших керівних працівників народної освіти.

Для реалізації цих завдань працівники ЦІУВ проводили роботу через курсове, очно-заочне навчання, допомагали керівним працівникам народної освіти в підготовці та складанні кандидатського мінімуму, готували й організовували освітні виставки, узагальнювали передовий досвід, розробляли навчальні плани та програми курсів підвищення кваліфікації керівних працівників народної освіти й учителів, зокрема музично-педагогічних кадрів. Особлива роль у навчально-виховному процесі ЦІУВ відводилася педагогічній практиці. Новою формою навчання в інституті стали конференції з обміну досвідом роботи. З 1959 року вперше запроваджено навчання на довготермінових (три місяці) курсах і семінарах різної тривалості [14, 18–19].

Також у 1960-ті роки відбувається відродження педагогічних кабінетів (у 1956 р. їх було ліквідовано), але на громадських засадах. Завдяки ініціативі на місцях такі кабінети були відкриті у Вінницькій, Хмельницькій, Запорізькій, Рівненській, Сумській та інших областях. У 1964 р. було прийнято «Положення про педагогічні кабінети на громадських засадах». Залежно від потреб і специфіки регіону створювалися міжшкільні та зональні педагогічні кабінети [2, 11].

З 1962 року в Дрогобицькому, Київському, Ворошиловградському, Запорізькому, Ніжинському, Івано-Франківському та інших педагогічних інститутах починають відкриватися музично-педагогічні факультети, які здійснювали підготовку вчителів музики та співів на вечірніх, а згодом на денних і заочних відділеннях цих факультетів. Викладачами кафедр спільно з ОІУКВ організовувалися семінари для вчителів музики та співів середніх шкіл [15, 181–185]. Відповідно до наказу Міністерства освіти Української РСР «Про стан проведення курсової підготовки вчительських кадрів при педагогічних навчальних закладах» № 105 від 04.06.1960 р. на музично-педагогічних факультетах були започатковані тримісячні курси перепідготовки вчителів музики та співів [3]. У короткий термін учителі,

які не мали спеціальної музичної освіти, здобували знання, уміння й навички, необхідні для проведення уроків і позакласної роботи з фаху.

У процесі розвитку загальноосвітньої школи, розширення завдань, що стояли перед нею, «Положення про обласні інститути удосконалення вчителів» неодноразово змінювалося та доповнювалося. Так, у 1964 році колегією Міністерства освіти УРСР затверджено «Положення про обласний (міський) інститут удосконалення кваліфікації вчителів». У ньому зазначалося, що інститут є навчально-методичною установою, діяльність якого підпорядковується головному завданню: підвищенню кваліфікації керівних і педагогічних кадрів шкіл, відділів народної освіти та інших працівників освіти. Також наголошувалося, що основною структурною частиною інституту вдосконалення вчителів є навчально-методичні кабінети, кількість яких та число методичних працівників інститутів залежала від кількості вчителів, які проходили курси підвищення кваліфікації [7].

Наступним етапом модернізації осередків післядипломної освіти, зокрема музично-педагогічних кадрів, слугувало прийняття в 1974 році Закону Української РСР «Про народну освіту», яким введено систематичну атестацію педагогічних кадрів і встановлені звання «Старший вчитель» і «Вчитель–методист». На виконання цього закону було прийнято «Положення про порядок проведення атестації вчителів загальноосвітніх шкіл» (1974 р.) [8, 166]. Так, інститути удосконалення вчителів ставали провідними навчально-методичними центрами підвищення кваліфікації педагогічних кадрів і ґрунтового вивчення, узагальнення й поширення передового педагогічного досвіду. В обов'язки методистів відтепер входила експертна діяльність щодо вивчення роботи вчителів, які атестувалися.

Також відповідно до Закону «Про народну освіту» оновлюються форми та зміст підвищення кваліфікації вчителів, зокрема музично-педагогічних кадрів. В ОІУКВ вводяться два варіанти програми: для вчителів музики спеціалістів і вчителів неспеціалістів [10]. У 1970-ті роки на музично-педагогічних факультетах педагогічних інститутів починають працювати курси підвищення кваліфікації вчителів музики та співів середніх шкіл. Такі курси були відкриті в Київському, Вінницькому, Ворошиловградському, Запорізькому та інших педагогічних інститутах України [15, 215–216].

У 1977 році була прийняті постанови Міністерства освіти УРСР «Про поліпшення роботи по підвищення кваліфікації педагогічних кадрів республіки» та «Про подальше вдосконалення навчання й виховання учнів загальноосвітніх шкіл та підготовка їх до праці» [6, 354], у яких наголошувалося на необхідності поліпшення діяльності інститутів удосконалення вчителів, укомплектування методичних кабінетів кваліфікованими методистами, забезпечення їх відповідними умовами праці, сучасним обладнанням, дидактичними матеріалами тощо. Міністерством освіти України були розроблені типові навчально-тематичні плани курсової

підготовки вчителів. Загальними для всіх інститутів були суспільно-політичний, психолого-педагогічний і науково-методичний цикли лекцій. Значно розширена проблематика теорії та методики виховної роботи в школі, збільшено обсяг практичних і семінарських занять.

Також у цей час запроваджується система докурсівих і післякурсівих завдань. На початку навчального року районним і міським методичним кабінетам надсилалася тематика докурсівих завдань, яка була доведена до кожного майбутнього слухача курсів. Спостерігається підвищення ролі методичних кабінетів і розширення сфери їх діяльності.

У Київському, Харківському, Івано-Франківському та інших педагогічних інститутах України відкриваються факультети підвищення кваліфікації. На базі цих факультетів проходили курсову підготовку директори шкіл із різних областей. Так, наприклад, у Харківському педагогічному інституті імені Г. Сковороди підвищували кваліфікацію директори шкіл Донецької, Луганської, Полтавської, Сумської, Харківської та Чернігівської областей. У Луцькому педагогічному інституті імені Лесі Українки організовувалися курси для директорів загальноосвітніх шкіл Волинської, Рівненської та Тернопільської областей.

Освітні реформи 80-х років ХХ століття вимагали якісного функціонування системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, зокрема, діяльності інститутів удосконалення вчителів, районних і міських методичних кабінетів. Так, Центральним інститутом було розроблено й затверджено Міністерством освіти УРСР інструктивно-методичні листи: «Про дальше вдосконалення організації та проведення методичної роботи в школах і установах республіки» (1984 р.); «Шляхи удосконалення методичної роботи з педагогічними кадрами в світлі вимог реформи школи» (1985 р.); «Шляхи підвищення рівня методологічної культури педагогічних кадрів» (1988 р.); «Розвиток інститутів удосконалення вчителів як науково-методичних центрів підвищення кваліфікації педагогічних кадрів» (1991 р.). Усе більше уваги приділяється питанням вивчення, узагальнення й поширення передового педагогічного досвіду. Організуються курси, семінари прихильників і послідовників передових учителів [14, 54–58].

До кінця 80-х років ХХ століття всі ОІУКВ стають вищими навчальними закладами. Змінюється їх структура, з'являються перші кафедри. Істотно зростає науковий потенціал викладачів. Отже, сформувалася стабільна система післядипломної освіти вчителів, зокрема музично-педагогічних кадрів. Хоча ще існували деякі протиріччя між вимогами часу, оновленням змісту навчання та низькою професійною готовністю вчителів музики; потребою шкіл, особливо на селі, у кваліфікованих музично-педагогічних кадрах і можливістю дати їм повне навчальне навантаження.

З проголошенням незалежності України відбуваються соціально-економічні й політичні зміни. Саме це й стало початком нового етапу модернізації системи освіти всіх рівнів, зокрема післядипломної освіти

вчителів. Відбувається оновлення нормативно-законодавчої бази освітньої галузі, а саме: Закони України «Про освіту» (1991 р.; 1996 р.), «Про загальну середню освіту» (1999 р.), «Про позашкільну освіту» (2000 р.), «Про дошкільну освіту» (2001 р.), «Про вищу освіту» (2002 р.); Державна національна програма «Освіта (Україна XXI століття)» (1994 р.); Національна державна комплексна програма естетичного виховання (1995 р.), Програма розвитку народної освіти на перехідний період (1991–1995); Національна доктрина розвитку освіти у XXI столітті (2001 р.); Концепція естетичного виховання учнівської молоді в умовах відродження української національної культури (1992 р.), Концепція середньої загальноосвітньої школи України (1992 р.), Концепція державної програми «Культура. Просвітництво. Дозвілля» (1993 р.) спричинили реорганізаційні зміни осередків післядипломної освіти музично-педагогічній кадрів [11].

У процесі пошуків нових форм освітньої діяльності наказом № 116 від 2.09.1992 р. Міністерства освіти України Центральний інститут удосконалення вчителів було ліквідовано і на його базі створено Український інститут підвищення кваліфікації керівних кадрів освіти (УПКККО). З цього часу почалася розбудова УПКККО як головного навчального та науково-методичного центру безперервного підвищення кваліфікації керівних кадрів освіти й науково-методичного координаційного центру закладів післядипломної освіти. Відбуваються зміни у структурі інституту, організовуються нові кафедри, що сприяє зростанню потенціалу післядипломної освіти. У 1999 р. відповідно до статті 42 Закону України «Про загальну середню освіту» постановою Кабінету Міністрів України № 1327 утворено Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти АПН України [14, 64–69].

Також з 1992 року почалась в Україні реорганізація обласних інститутів удосконалення вчителів. Деяких із них назва змінювалася неодноразово, але до кінця 90-х років майже всі інститути реорганізовано в обласні інститути післядипломної педагогічної освіти. Відбуваються структурні зміни: замість кабінетів утворюються відділи, відкриваються кафедри та починають працювати наукові лабораторії. У навчальному процесі застосовуються інноваційні форми й методи підвищення кваліфікації вчителів. З урахуванням потреб змінюється зміст навчальних планів і програм.

Великого значення в 90-ті роки набуває вивчення та поширення кращого педагогічного досвіду. На виконання Указу Президента України від 29.06.1995 року № 489 «Про Всеукраїнський конкурс «Учитель року» [9] та відповідної постанови Кабінету Міністрів від 11.08.1995 року № 638 на базі обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти щорічно проводяться конкурси за визначеними номінаціями, серед яких і «Учитель музики». Конкурси проходять у декілька турів та етапів, де вчителі демонструють майстер-класи, виконання практичної роботи та проведення уроку.

У педагогічних інститутах теж відбуваються структурні зміни, зокрема факультети підвищення кваліфікації реорганізовано у факультети

післядипломної освіти. Відтепер на цих факультетах вчителі, які вже мали вищу освіту та викладачі вишів не лише підвищували кваліфікацію, а й проходять перепідготовку та стажування. Згодом такі факультети відкриваються й у Дрогобицькому, Житомирському, Сумському, Переяслав-Хмельницькому, Луганському, Рівненському та інших педагогічних інститутах.

Підписання Болонської декларації про створення Європейської зони вищої освіти та входження України в Європейський і світовий освітній простір (1999 р.), перехід на 12-річну загальну середню освіту (2000 р.) та введення державного стандарту початкової загальної освіти України, розроблення програми «Мистецтво» (2000 р.) стали початком нового етапу розвитку післядипломної освіти музично-педагогічних кадрів [5].

Таким чином, аналіз історичних та архівних матеріалів дав змогу виокремити три етапи розвитку післядипломної освіти вчителів музики та співів досліджуваного періоду: I етап – 1960–1974 рр.; II етап – 1974–1991 рр.; III етап – 1991–1999 рр. А також з'ясувати функції осередків післядипломної педагогічної освіти на кожному з визначених етапів (див. табл. 1).

Висновки. У результаті дослідження процесу модернізації осередків післядипломної освіти музично-педагогічних кадрів з'ясовано, що у 60-ті–90-ті роки ХХ століття головними центрами підвищення кваліфікації вчителів музики та співів були обласні інститути удосконалення кваліфікації вчителів. У 70-ті роки вводиться обов'язкова атестація вчителів загальноосвітніх шкіл, відповідно розширюються функції ОІУКВ. 90-ті роки минулого століття характеризуються реорганізацією інститутів удосконалення вчителів на інститути післядипломної педагогічної освіти, у яких відкриваються нові кафедри та формується викладацький склад.

Також, протягом досліджуваного періоду відбувається розбудова Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти. У 90-ті роки він набуває статусу головного навчального й науково-методичного центру безперервного підвищення кваліфікації керівних кадрів освіти і науково-методичного координаційного центру закладів післядипломної освіти. Запровадження в 70-ті роки докурсової та післякурсової системи навчання слухачів курсів підвищення кваліфікації спричинило підвищення ролі районних (міських) методичних кабінетів і розширення сфери їх діяльності.

Після відкриття у 60-ті роки ХХ століття в педагогічних інститутах музично-педагогічних факультетів починають працювати курси підвищення кваліфікації вчителів музики та співів середніх шкіл. Але з 90-х років педагогічні інститути є осередками, де вчителі, які вже мають вищу освіту, та викладачі вишів проходять перепідготовку та стажування.

Таблиця 1

Функції осередків післядипломної освіти музично-педагогічних кадрів

Етапи	Районні (міські) методичні кабінети	Музично-педагогічні фіти педагог. інститутів	Центральний інститут удосконалення вчителів	Обласні інститути удосконалення кваліфікації вчителів
1960-1973 рр.	-організац. і контроль за станом добору та розстановки пед. кадрів, -забезпечення охоплення вчителів відповідними формами підвищення кваліфікації (ПК)	- організація семінарів для вчителів музики та співів середніх шкіл; - тримісячні курси перепідготовки вчителів музики та співів	- ПК керівних працівників обл., міськ., район. відділів нар. освіти, дир. та метод. ОІУКВ, зав. район. пед. кабінетів; -організація освітніх виставок; -узагальнення ППД; -розробка навч. планів і програм ПК вчителів	-підвищенню кваліфікації керівних і педагогічних кадрів шкіл, відділів народної освіти та інших працівників освіти; -проведення різноманітних семінарів; -розробка методичних рекомендацій
1974-1990 рр.	-ознайомлення педагогів з метод. і практичними знаннями і вміннями на базі досягнень науки і ППД; -забезпечення тематикою докурсових завдань кожного майбутнього слухача курсів ПК	-проведення курсів підвищення кваліфікації вчителів музики та співів; -робота зі стажування молодих спеціалістів	-ПК вчит. і керівних кадрів народної освіти; - вивч., узагальнення і поширення ППД; -розробка інструкт.-метод. листів щодо вдоскон. метод. роботи у школах; -проведення курсів, семінарів передових учителів республіки; -розробка наук.-метод. р-цій	-ПК пед. кадрів освіти; -вивчення, узагальн. і розповсюдж. ППД; -організація експериментальної роботи; -вивчення стану навчально-виховної роботи шкіл і ефективності ПК вчителів; -надання допомоги рай(міськ)методкабінетам в щодо метод. роботи і самоосв. пед. кадрів; -експертна діяльність щодо вивчення роботи вчителів які атестувалися; -науково-методична робота з вчителями
1991-1999 рр.	-проведення засідань шкільних, район. предметних комісій; -проведення виробничих нарад й пед. читан; -науково-методичних робота з учителями у міжкурсовий період	-підвищення кваліфікаційного рівня завдяки стажуванню	-підвищення кваліфікації керівних кадрів освіти; -науково-методична координація закладів післядипломної педагогічної освіти	ПК пед. кадрів освіти; -вивч., узагальн. і впровадж. ППД; -організація експериментальної роботи; -вивчення стану навч.-вих. роботи шкіл і ефективності ПК вчителів; -надання допомоги рай(міськ)методкабінетам щодо метод. роботи і самоосвіти пед. кадрів; -експертна діяльність щодо вивчення роботи вчителів які атестувалися; -науково-методична робота з вчителями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Енциклопедія освіти. Академія педагогічних наук України / голов. ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
2. Капченко О. Л. Діяльність районних відділів народної освіти з підвищення кваліфікації педагогічних кадрів в Україні (1945–1990 рр.) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Олеся Леонідівна Капченко. – К., 1999. – 21 с.
3. Наказ «Про стан проведення курсової підготовки вчительських кадрів при педагогічних навчальних закладах» № 105 від 04.06.1960 р. // Збірник наказів і розпоряджень Міністерства освіти Української РСР. – 1960. – № 13. – С. 10–12.
4. Нова школа – простір освітніх можливостей [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://kamrmk.ucoz.ua/news/nova_shkola_prostir_osvitnikh_mozhливостей/2016-12-20-389
5. Освіта України. Нормативно-правові документи. – К. : Міленіум, 2001. – 472 с.
6. Очерки истории школы и педагогической мысли народов СССР (1961–1986 гг.) / под ред. Ф. Г. Паначина, М. Н. Колмаковой, З. И. Равкина. – М. : Педагогика, 1987. – 416 с.
7. Положення про обласний (міський) інститут удосконалення кваліфікації вчителів // Збірник наказів і розпоряджень Міністерства освіти Української РСР. – 1964. – № 6. – С. 2–5.
8. Примакова В. В. Становлення та розвиток вітчизняної післядипломної освіти вчителів початкових класів (серед. ХІХ – поч. ХХІ століття) : навчальний посібник / В. В. Примакова. – Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2014. – 204 с.
9. Про Всеукраїнський конкурс «Учитель року» : Указ Президента України від 29 червня 1995 р. № 489/95 // Урядовий кур'єр. – 1995. – С. 5.
10. Програма роботи курсів учителів музики 3–9 січня 1973 р. // Державний архів Харківської області, ф. 5887, оп 2, спр. 873, 19 арк.
11. Середня освіта в Україні. Нормативно-правове регулювання / за заг. ред. В. С. Журавського. – К. : Форум, 2004. – 1084 с.
12. Смета и штатное расписание административно-хозяйственных расходов института на 1962 г. // Державний архів Харківської області, ф. 5887, оп. 1, спр. 43, 24 арк.
13. Сметы и штатное расписание на 1972 год // Державний архів Сумської області, ф. Р-3418, оп. 1, спр. 282, 7 арк.
14. Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти АПН України: історія та розвиток / ред. кол.: В. В. Олійник, Л. І. Даниленко та ін. – К. : Логос, 2003. – 144 с.
15. Черкасов В. Ф. Розвиток музично-педагогічної освіти в Україні (друга половина ХХ – початок ХХІ століття) : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Володимир Федорович Черкасов. – К., 2009. – 470 с.

РЕЗЮМЕ

Теслева Ю. В. Модернізація центрів последипломного образования музыкально-педагогических кадров в 60-е – 90-е года ХХ столетия.

В статье осуществлен историко-педагогический анализ модернизации центров последипломного образования музыкально-педагогических кадров в 60-е – 90-е годы ХХ века. Результаты анализа архивных материалов свидетельствуют, что основными источниками повышения квалификации учителей музыки и пения были областные институты усовершенствования квалификации учителей. В начале исследуемого периода это были

преимущественно областные центры, состоящие из учебно-методических кабинетом, количество которых с годами увеличивалось, а в некоторых открывались кабинеты эстетического воспитания. В 90-е годы это уже высшие учебные заведения в которых открываются новые кафедры, формируется преподавательский состав, усовершенствуются учебно-тематические планы повышения квалификации музыкально-педагогических кадров. Введение в 70-е годы докурсовой и послекурсовой системы обучения слушателей курсов повышения квалификации существенно повысило роль районных и городских методических кабинетов, а также расширило их сферу деятельности.

Руководящую роль последипломного образования осуществлял Центральный институт усовершенствования квалификации учителей, который в процессе модернизации приобретает статус главного учебного и научно-методического центра непрерывного повышения квалификации руководящих кадров образования и научно-координационного центра учреждений последипломного образования. После открытия, в 60-е годы прошлого столетия, в педагогических институтах музыкально-педагогических факультетов, начинают работать курсы повышения квалификации учителей музыки и пения общеобразовательных школ. В 90-е годы XX столетия их миссия в последипломном образовании заключается в переподготовке и прохождении стажировки преподавателей, в том числе и музыкально-педагогических кадров.

В результате исследования развития системы повышения квалификации музыкально-педагогических кадров и модернизации центров их последипломного образования выделены три этапа: 1) 1960-1974 гг.; 2) 1974-1991 гг.; 3) 1991-1999 гг.

Ключевые слова: *последипломное педагогическое образование, центры последипломного образования, музыкально-педагогические кадры, учителя музыки и пения, повышение квалификации, переподготовка.*

SUMMARY

Tesleva Yu. *Modernization of centers of postgraduate education of musical-pedagogical staff in the 60–90ies of the XX century.*

In the article the historical-pedagogical analysis of modernization of centers of post-graduate education of musical-pedagogical staff in the 60–90ies of the XX century is carried out. The results of analysis of archival materials show that the main sources of improving the skills of teachers of music and singing were regional institutes of professional development. At the beginning of the period under study, these were primarily regional centers, consisting of a teaching and methodological office, the number of which increased over the years, and some opened aesthetic education offices. In the 1990s, there appeared higher education institutions in which new departments were opened, the teaching staff was formed, educational and thematic plans for improving the qualification of musical and pedagogical staff were improved. The introduction in the 1970s of the documentary and post-curriculum system of training students of advanced training courses significantly

increased the role of district and city methodological cabinets, as well as expanded their scope of activities.

The leading role in postgraduate education was played by the Central Institute for the Improvement of Teachers' Qualifications, which, in the process of modernization, acquires the status of the main educational and scientific-methodological center for the continuous improvement of the skills of the leading educational staff and the scientific coordination center of post-graduate education institutions. After the discovery, in the 60ies of the last century, in the pedagogical institutes of musical-pedagogical faculties, courses for improving the skills of teachers of music and singing of comprehensive schools began to work. In the 90ies of the XX century, their mission in postgraduate education was to retrain teachers and conduct their professional development, including musical and pedagogical staff.

As the result of research on the development of the system for improving the skills of musical-pedagogical staff and modernization of their postgraduate education centers, three stages were identified: 1) 1960–1974; 2) 1974–1991; 3) 1991–1999.

Key words: *postgraduate pedagogical education, centers of postgraduate pedagogical education, musical-pedagogical staff, teachers of music and singing, qualification improvement, retraining.*